

Timandra griseata Petersen, 1902
ny for den danske fauna
(Lepidoptera, Geometridae)

Knud Larsen

Larsen, K.: *Timandra griseata* Petersen, 1902 new to the Danish fauna (Lepidoptera, Geometridae).
Ent. Meddr. 63: 53-55. Copenhagen, Denmark 1995. ISSN 0013-8851.

The European *Timandra* species has recently been divided into two species, one with a northeastern distribution, *T. griseata* Petersen, 1902, and one with a more southern distribution, *T. comai* Schmidt, 1931. The distribution of the two species overlap in central Scandinavia. *Timandra comai* Schmidt, 1931 is the common species in Denmark, but one female of *griseata* has been taken in a light trap in Denmark: LFM: Gedesby, 24.ix.-15.x.1994 (K. Larsen). No other specimens has been found in private or museum collections. The species is new to the Danish fauna.

Knud Larsen, Røntoftevej 33, DK-2860 Søborg.

Indledning

I efteråret 1994 fandt jeg en hun af slægten *Timandra* i min lysfælde ved sommerhuset i Gedesby på Sydfalster. Eksemplaret, der er vist på fig. 1, vakte min interesse på grund af den gråligt pudrede bundfarve. Senere på året modtog jeg den finske artikel om søsterarterne *Timandra griseata* Petersen, 1902, og *comai* Schmidt, 1931 (Kaila & Albrecht, 1994). En genitalundersøgelse af eksemplaret sammenlignet med præparater fra danske *comai* og finske *griseata* bekræftede bestemmelsen, der senere blev bekræftet af Lauri Kaila under et besøg på museet i København.

Både danske og finske samlere har undersøgt danske *Timandra* eksemplarer, uden at der er fundet gamle eksemplarer i samlingerne. Det kan skyldes, at arten vitterligt er sjælden i Danmark, eller at de almindelige arter indsamles en gang for alle, og at der skal noget ekstra til for at skabe interesse for dem igen. Mit sidste *Timandra* eksemplar er en *comai* taget i B: Neksø, 5.viii.1977, fordi den havde et usædvanligt bredt rødt skråbånd. Før det skal jeg tilbage til 1966.

Som et kuriosum til den nylige dokumentation af de to *Timandra* taxas artsstatus skal det nævnes, at allerede Hoffmeyer (1966) omtaler forskellene i udseende og i udbredelse, og at han endda omtaler den nye art ved korrekt navn.

Det er en ganske særlig fornøjelse at finde en ny dansk storsommerfugl, også selvom det drejer sig om en dobbeltart. Hvert år findes der et større eller mindre antal nye danske småsommerfuglearter, som behandles grundigt i de årlige artikler om nye og interessante småsommerfugle fra Danmark. Det er ikke tilfældet for storsommerfuglene. I 60'erne og 70'erne kunne der findes én til to nye arter storsommerfugle om året, men siden er denne frekvens dalet ganske betragteligt.

Bortset fra vidt udbredte dobbeltarter, som der er meldt to af i 90'erne, er den sidste nye storsommerfugl fra Danmark fundet i 1989. Samtidig kan det konstateres, at der efterhånden ikke skrives artikler om de nye arter i danske tidsskrifter. Det kan nævnes, at man i nærværende tidsskrift skal helt til-

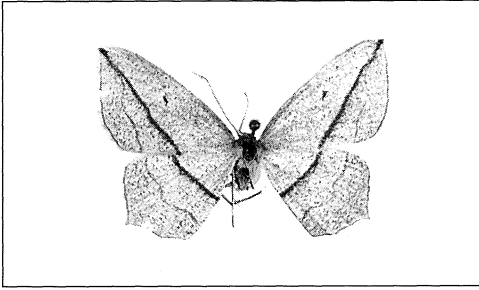

Fig. 1. *Timandra griseata* ♀. Dania: LFM: Gedesby, 24.ix.-15.x.1994 (K. Larsen).

bage til bind 51, hæfte 3 fra 1984 for at finde den sidste artikel om en ny dansk storsommerfugl, og den er i øvrigt skrevet af undertegnede m.fl. og omhandler arten *Eumichtis lichenea* (Hübner, 1813). Det betyder, at det efterhånden er ganske besværligt at finde ud af, hvor og hvad der er skrevet om nye danske arter. For at råde bod på dette vil der i en følgende artikel blive givet en oversigt over

såmtlige nye storsommerfugle for Danmark siden kataloget udkom i 1985.

Da *Timandra griseata* allerede optræder i det danske katalog (Schnack, red., 1985), er det navnet for den almindelige art *Timandra comai* Schmidt, 1931, der skal indføres i kataloget efter *griseata*.

Kendetegn

Timandra griseata kendes på den blege hvidgule bundfarve overstrøet med fine punkter af grå skæl. Den er gennemsnitligt lidt større og mere bredvinget end *comai*, og tegningerne er finere og mindre fremtrædende. Tegningerne hos 2. generationen af *griseata* er mere fremtrædende, og dyrene er lidt mindre. Den almindeligste art, *T. comai* kan også have mere udbredte mørke skæl, men den vil stadig have en varmere gul bundfarve og grovere tegninger. De mørke skæl skal være fint strøet og jævnt fordelt over vingen.

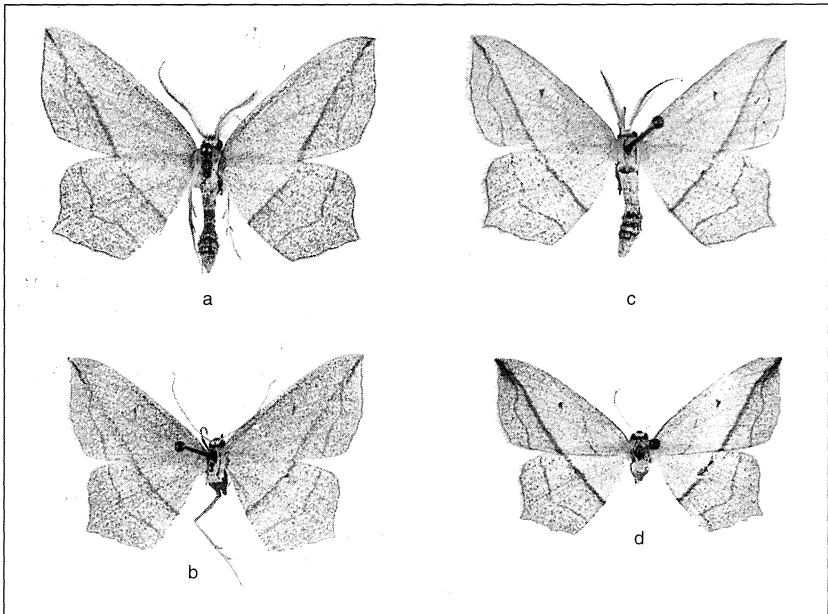

Fig. 2. *Timandra* sp.

- a: *T. griseata* ♂: Finland, EK: Virolahti, 18.-19.vii.1994 (J.-P. Kaitila leg.).
- b: *T. griseata* ♀: Finland, 26.vi.1989 (J.-P. Kaitila leg.).
- c: *T. comai* ♂: Dania, EJ: Eistrup, 26.viii.1964 (K. Larsen).
- d: *T. comai* ♀: Dania, EJ: Århus, 3.viii.1966 (K. Larsen). Alle 1,5 x.

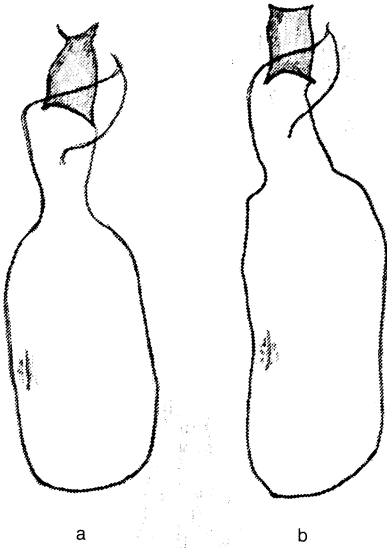

Fig. 3. *Timandra* ♀ genitalia. a: *T. comai* & b: *T. griseata*.

På fig. 2 er der vist en han og hun af hver af arterne i 1. generation. Arterne er nemme at se forskel på, når man har dem foran sig, og der er ingen tvivl om, at *griseata* ville være observeret tidligere i Danmark, såfremt den havde været almindelig.

Sikre farvegengivelser af *T. griseata* er vist hos Skou (1984) tavle 3, fig. 3, og hos Mikkola, Jalas & Peltonen (1985) tavle 25, fig. 27e. Begge er 1. generations-hanner. De øvrige *Timandra* figurer viser *comai* i begge generationer.

Der er ingen forskelle i de hanlige genitalier, men der er derimod gode forskelle hos hunnerne. Ductus bursa er indsnævret og smal hos *comai*, medens den er ens bred hos *griseata* (fig. 3). Kaila & Albrecht (1994) nævner desuden, at ductus bursa ender i forskellig vinkel, men forskellene har ikke et omfang, som jeg har kunnet iagttage.

Biologi

Begge arter kan træffes over det meste af sæsonen, men *griseata* har hovedflyvetid fra en uge ind i juni og til midten af juli, medens hovedflyvetiden for *comai* går fra midten af

juli og til udgangen af august. Foderplanterne for *comai* angives at være pileurt (*Polygonum*) og syre (*Rumex*), og det gælder muligvis også for *griseata*, da begge arter er knyttet til det åbne land og til haver.

Udbredelse

Timandra griseata betegnes som en boreal art, der er kendt fra det østlige Estland, Rusland: Leningrad og Karelen, det centrale Skandinavien: Finland op til 66°, Sverige: op til Åsele lapmark og Västerbotten og i det sydlige Norge (Aarvik, p.medd., Gustafsson, 1994, Kaila & Albrecht, 1994, og Skou, 1984).

Søsterarten *T. comai* er den mest udbredte *Timandra* art i det palaearktiske område. Den findes fra det sydlige Finland, Sverige og Norge til det øvrige europæiske område, samt mod øst til Turkmenistan, det sydlige Ural, Novosibirsk og Kaukasus (Kaila & Albrecht, 1994).

Jeg ønsker at takke Lauri Kaila for verification af bestemmelsen, Leif Aarvik for information om arterne i Norge, og Geert Brovad for fotografierne af imagines.

Litteratur

- Falck, P., G. Jeppesen & K. Larsen, 1984: *Eumichtis lichenea* (Hübner, 1813) ny for den danske fauna (Lepidoptera, Noctuidae). - *Ent. Meddr* 51: 129-132.
- Gustafsson, B. (ed.), 1994: *Catalogus Lepidopterorum Sueciae*. - 184 pp. Entomologiska Föreningen, Stockholm.
- Hoffmeyer, S., 1966: *De Danske Målere*. 2. udgave. - 361 pp., 25 pls., Århus.
- Kaila, L. & A. Albrecht, 1994: The classification of the *Timandra griseata* group (Lepidoptera: Geometridae, Sterrhinae). - *Ent. scand.* 25: 461-479.
- Mikkola, K., I. Jalas & O. Peltonen, 1985: *Suomen Perhoset*. Mittarit 1. - 260 pp., Tampere.
- Schnack, K. (red.), 1985: Katalog over de danske Sommerfugle. - *Ent. Meddr* 52: 1-163.
- Skou, P., 1984: Nordens målere. - *Danmarks dyreliv* 2: 332 pp. København & Svendborg.